

POKROK ZÁPADU

PUBLISHED WEEKLY

Entered at the Post Office at Omaha, Neb., as second class mail matter.

Published by Pokrok Publishing Co., 1309-1311 Howard St. — Tel. 2913.

Subscription by mail — \$1.00 per year.

Vydává:

YDAVATELSKÁ SPOL. POKROKU. VÁC. BUREŠ, ředitel.

1309-1311 Howard St. — Telefon 2913.

Předplatné ... \$1.00 na rok. Do Čech \$2.00 na rok.

Adresujte jednoduše

POKROK ZÁPADU, OMAHA, NEB.

Omaha, Neb., dne 4. září 1907.

Již příští týden zavítá populární český učenec a myslitel, prof. Masaryk, do Nebraska. Přednášky konati bude v několika osadách. Zajisté účastenství krajanů na nich bude to největší.

Co dalo se očekávat, stalo se. Pokrokové kruhy ve staré vlasti protestovaly důrazně proti obeslání světového sjezdu Volné Myslenky v Praze drem. Iškou. V minulých dnech obdržel totiž tajemník svazu svobodomyšlných, p. Janda, kabelogram následujícího znění: "Proti delegování Išky protestujeme. Česká sekce, Myslik." Kabelogram tento šel byt ve schůzi svazu za přítomnosti dra. Išky a způsobil pochopitelné vzrušení. Iška po přečtení jeho sebral opět jeden z oněch komických výstupů, jež buď v pokrokových členech svazu náležitou veselost. Iška vzrušeně ptal se, mohl-li by mu dáti pan Janda vysvětlení, jak to přišlo, že proti jeho obeslání protestují v Čech, když přý on, ani nikdo jiný je o ničem nevěděl. Hned na to chtěl z aféry té udělati světovou zápletku. Ale když mnozí jej upozornili, že nemá k tomu vůbec práva, ježto Svaz dosud k světovému Svazu Volné Myslenky nepřistoupil, spokojil se pouze tím, že požádal za vysvětlení v Praze. Pochybujeme však, že bude o vysvětlení žádati. Vždyť v Čechách každý, jen trochu veřejného života si všimající člověk dobře jej zná z dřívější jeho činnosti a o jeho způsobu šíření svobodomyšlnosti zde za oceánem jsou mnozí také dobře informováni. Vzdor tomu však, že Iškovi časopisy, pokrokovými členy a i jinak bylo dáno na jevo, že kdyby měl jen trochu pojmu o etí, delegátství, nesprávným způsobem nabytého, by se vzdal a po případě nechal se zvoliti způsobem čestným, tento přece nečekaje na další odjezd do Čech na výlet. Pravíme výslovně odjel na výlet na útraty svobodomyšlných, neboť jinak cestu jeho než výletem nazvat nelze. Po těch nesčetných komediích, jež natropil v Čechách i zde, bude málo těch, kteří jeho "poslání" budou bráti vážně.

Jak poštovní zprávy z Čech oznamují, zemřel dne 19. srpna večer poctivý novinář český a bývalý poslanec na rakouské radě říšské, Vilém Ryba, ve věku 58 roků. Zemřel ve svém venkovském zátíší v Plané nad Lázní, kamž žastěji v poslední době zajížděl, když sklíčovana jej trpná choroba. Novinářství věnoval se s veškerou silou svého ducha a zánar od lokálních zpráv a soudních referátů, propočoval se až k úvodníkům "Národních Listů", jimž od počátku věnoval své síly. Byl novinářem v každém ohledu vyškoleným a těžil se všeobecně úctě a vážnosti. Rovněž jako poslanec poynnosti své vykonával svědomitě. Vilém Ryba narodil se 2. září r. 1849 v Kralupech nad Vltavou jako syn českého mlynáře. Otec dal jej do Prahy na studia reálná, ale profesori P. V. Jiráček a Zoubek, sledávajice u něho sklon spíše k studiu klasického, přiměl ho, že přestoupil na gymnasium, po jehož absolvování oddal se studiu právníckému. Byl

necen v době persekuce opustiti vlast, odebral se do Německa, kde z počátku s Fričem pracoval na "Correspondence tehéque" v Berlíně. Nemoha v právech pokračovati, studoval v Německu filosofii na různých univerzitách a stal se doktorem filosofie. Již tehdy jevil velikou chuť k žurnalistice a z Berlína dopisoval do "Obrány" a jiných časopisů českých. Maje posléz vážné úmysly státi se žurnalistou, podnikl několik větších cest do Francie a Anglie, načež vstoupal střídavě za sebou do redakcí několika berlinských listů, aby tu poznal ve světových závodech novinářských, vedle redakční i administrativní a technickou práci novinářskou. V roce 1876 vrátil se do Prahy a stal se členem redakce "Národních Listů", v nichž setrval až do své smrti, tedy 30 a půl léta. Po smrti Eimové v r. 1897 stal se hlavním vídečským zpravodajem "Nár. Listů", ale po několika letech vrátil se zpět do pražské redakce. Staří bojovníci odcházejí jeden za druhým a mezery, úmrtím jich povstale velmi těžko se doplňují.

Přednášky Masarykovy, pokud možno souditi z novinářských zpráv, těší se mezi krajany značné pozornosti. Ne třeba ovšem podotýkati, že právem, Masaryk dovede posluchače své poučiti o všem důkladně. Nejsou to pouze plané fráse, nýbrž slova jdoucí ze srdce a z přesvědčení. Profesor Masaryk přednáhl v New Yorku, v Clevelandě, v Chicagu, 8. září přednáseti bude v Cedar Rapidsch, Ia., a 10. září v Omaze, Neb. V jedné ze svých poučných přednášek zmínil se prof. Masaryk o důležitosti vzdělání pro národ. Čechové ve vlasti pochopují více a více cenu vzdělání a proto mohutní hospodářsky. Škola nedává člověku učenost, nýbrž vzdělání. Národ, vyzbrojený vzděláním, jest národ, který si navykl a umí dávat pozor na všechno-vůkol a zvláště pak na sebe. Každý člověk takového vzdělaného národa bude člověkem pozorným, v sobě pracovaným, který bude míti jistý cíl před sebou, k němuž pevně bude kráčet. Navazně na předešlé, položil profesor Masaryk otázku, čeho třeba je Čechům americkým. A odpověděl jí následovně: Zde více než kde jinde je člověk nucen dávat pozor. Abyste mohli bystře pozorovat, jest vám především třeba znalosti angličtiny. Jest si e pravda, že člověk nepracuje hubou, nýbrž rukama a mozem, ale když se dělník dorozumí s dílvedoucími, se zaměstnavatelem, jde všecko snáz a lépe. Kdo zná jazyk zde panující, rychleji může pozorovat a všecko lépe poznávat. Víme, jak vynikajícím lidem tu vadí neznalost jazyka. Dále by náleželo Čechům americkým všimati si více Američánů, pozorovat je, vnikat v ně a poznávat je lépe kulturně (jejich způsob vzdělanosti). Divím se, jak málo Čechové znají a pochopují Ameriku. Jsou kulturně velice od sebe. Toho by nemělo být, měli by se sblížit, poznat, poznikat. Čechové měli by Američány důkladněji poznat a poznání toto zažítkovat pro své zvelebení a své dobré. Jakmile Čech bude míti zájem v Američaně, budou ho zajímati americké sociální věci. Jeť přece Amerika již zemí takz. Vaří. Bude tedy prospěchem Čechů, když v ní budou míti živý zájem. Čech americký měl by se dobře seznámit s dějinami svého národa. Máme velké dějiny, jež by mělo znát i každé české dítě v Americe. Neb i když jazyk ztratí — a ten ztratí, o tom se nezmáme klámat, — zachová si znalost dějin svého národa, tedy historické vědomí. O dějinách českých měli bychom poučovat častěji také Američany, na jejichž dobrém mínění o českém národu a českém lidu v Americe nám musí býti záleženo. Měli bychom jej upozorňovat na český národ, nejen na jeho dějiny, ale na všecko snahu a činnost jeho. Ze jsme malý národ, to nevdáti. Nerozhoduje velký počet, jako kvalita. Tyto školy bych tedy pro vás viděl. Prohloubený zájem pro americký život a co z toho vyplývá.

ČESKÝ ODBOR V STÁTNÍ UNIVERZITĚ.

Konečně dosáhli Čechové v Nebrasece to, co mnozí považovali zde v Americe za nedosažitelné: Čestina uznána jest na státní universitě co kulturní věd vřadění ji mezi vyučovací předměty.

Lze se však obávat, že dosud některé krajané nepochopují důležitost této vymoženosti.

Není to vlastně vymoženost, kterou se máme pouze chlubit, není to hotový dílem, na které můžeme s hrstí ukazovati, — jest to spíše příležitost, které máme ku svému prospěchu použiti. Málo nám prospěje stále jen psáti, nebo mluvit o pokroku, o vývoji, o vzdělání. Mají-li krásná tato slova míti pro nás význam, musí býti oživena, musí se státi skutkem. Mládež naše, má-li důstojně působiti v budoucnosti, nevyhnutelně potřebuje důkladné vzdělání v zde — obvyklé anglické řeči. Mnozí rodáci snad se dosud obávají, že vzdělání takové učiní z naší mládeže odrudilce, a v některých případech, kde mládež byla vzdělána pouze v cizích řečích, aniž by jí bylo popřáno poznati plnou cenu svého původu, skutečně se nám z časti ztratila.

Avšak vinu nelze přikládati vyššímu vzdělání. Nesmíme se diviti, že mladí lidé, kterým nebylo popřáno poznati epší snahy Čechů, se od nás odvraceli. Ve většině případech tak činili pouze z nevědomosti, a za tu nevědomost jsme byli obyečně, alespoň do jisté míry, sami zodpovědní. Dejme jim vzdělání, a dejme jim zároveň příležitost, aby nás poznali v lepším světle, a oni nás nebudou zapíráti.

Vyšších vzdělávacích ústavů, z nichž lze potřebného vzdělání nabýti, jest dostatek, avšak nebylo poslechnám v nich dosud možno seznámiti se s českou řečí a s plody českého písemnictví. Nyní však naskytuje se vzácná ta příležitost v státní universitě v Lincoln, a jest nanejvýš žádoucí, aby krajané, zvláště v Nebrasece a okolních státech této příležitosti využítkovali.

Zavedení češtiny v universitě vyžadovalo velkého namáhání, avšak veškeré to namáhání bylo marné, jestli Čechové nyní sami nedokáží, že skutečně míní užiti dalekosáhlé výhody, tak jim poskytnuté. Český odbor bude z počátku odkázán téměř výhradně na české posluchače, a jestli tito se nedostaví v dostatečném počtu, celý podnik přirozeně padne. Nuže, dovolí tomu rodáci v Nebrasece, a dají si takto vysvědčení nevyspělosti?

Dosavadní počet českých posluchačů na státní universitě v Lincoln, ač slušný, není dostatečný v poměru k českému obyvatelstvu. Zajisté jest mnoho schopných českých mladíků a dívek, kteří by se s úspěchem mohli výše vzdělati, a rodiče jejich by jim nemohli zanechatí lepšího odkazu, nežli jest důkladné vzdělání.

Jest záhodno, aby každý krajan povzbuzoval schopnou českou mládež ve svém okolí k navštěvování státní university, tak aby-chom plnou měrou uživali příležitosti nám nyní nabízené. Tento měsíc již započnou přednášky, a každý nový český posluchač přispěje přítomností svojí k zajištění trvání české stolice. Právě nyní na začátku jest nanejvýš nutno, aby-chom ukázali skutečný zájem.

Schází-li takovým možným posluchačům hmotné prostředky, nechť obrátí se na Matici Vyššího Vzdělání, a tato jim dá příležitost, aby čestně, bez přijímání jakékoli almužny, mohli vystudovati. Je-li kdo v pochybnostech ohledně vstupu kolicích požadavků, aneb přeje-li si jakékoliv vysvětlení, týkajícího se státní university, nechť dopíše na následující adresy:

The Registrar, State University, Lincoln, Neb., aneb: Václav Bureš, Omaha, Neb.

Veškeré dotazy na Matici Vyššího Vzdělání vyřídí tajemník, p. P. A. Koráb, Iowa City, Iowa. Nuže, rodáci, máme příležitost pro

spěti naší mládeži a sobě, a zároveň se představiteli jinonárodovcům co lidé probudili, kteří váží si vzdělání. Dokažme, že si zaslouhujeme uznání kterého se nám dostalo.

B. Šimek.

VYSTĚHOVALECTVO.

Ohromný nával přistěhovalců, který téměř každodenně přichází do Ameriky, budí všeobecnou pozornost. Paroplavební společnosti ani takřka nestačí dovážeti sem nesčetné ty davy, které otčinu opouštějí a vrhají se v nejistou budoucnost. Každý z nich má mysl, duši i srdce přeplněné nadějami v skvělou budoucnost, každý vidí jen bohatství, zlaté doly a nikdo z nich nepomyslí si na bídu, trápení, zklamání a možnou smrt. A mnoho-li z nich dopravuje se k zámožnosti a spokojenému životu? Mnozí, ale značná část nenalezne zde toho, o čem snila, dříve než stannla na půdě této země.

A tu maně dere se nám na mysl otázka, co že je toho příčinou, že lidé opouští starou vlast a ženou se v neznámé kraje?

Těžko je vypočítati všechny ty příčiny. Bída, nespokojenost, politické pronásledování, neznalost poměrů, touha po bohatství, atlačování, přednácní. Jsou také mnozí, kteří přijíždějí sem z lehkomyslnosti, z touhy po dobrodružném, snadném a pohodlném životě. Ještě před několika roky nestaraly se valně americké úřady o to, jaké národnosti jsou lidé, kteří do Ameriky přijeli. Poznamenali pouze do jakého státu dotyční náleželi a to stačilo. Od několika roků však poznamenávají také k jakému národu přistěhovalce přidělejí a tu vycházejí na jevo zajímavá data.

Dle statistických dat, uveřejněných v "Quarterly Publications of the American Association" přistěhovalo se do Ameriky od r. 1898 do r. 1904, tedy za 6 roků, Němců 289,738, Holanďanů a Flámů 26,306, Dánů, Švédů a Norvěčanů 292,634, Angličanů 129,035, Valonů 6,653, Skotů 25,842, Irčanů 199,799, Francouzů 31,254, Italů 928,308, Portugalů 30,594, Španělů 13,222, Řeků 47,203, Rumunů 12,392, Litevců 64,825, Čechů 36,444, Slováků 173,775, Poláků 338,741, Jihoslovanů 147,932, Rusů a Rusinů 49,272, Židů 396,404 a Maďarů 107,408.

Tedy za oněch šest roků na půltřvrtu milionu lidí přišlo do Ameriky "za štěstím".

Tyto číslce však každým rokem úznaně rostou. Největší počet vykazují Italové. Veliká síla Slováků rovněž stěhuje se do Spojených Států. Z půltřetih milionu Slováků za 6 roků přišlo sem 174 tisíce. Nad číslciemi těmi lze už se vážně zamyslíti.

OPĚT USVĚDČEN ZE LŽI.

Stará taktika "Svornosti" počíná, nahat a po usvědčení mlčet nebo hájit se dále spíláním opakuje se stále, a my ani nezaznamenáváme všechny ty případy lži, kterými zejména Cedar Rapidský mstivý plátek "Svornosti" balamutí své ubohé čtenáře. V poslední době přece se však vyskytl případ, který stojí za to, aby byl přibyt na prapně.

Koncem měsíce července vyskytla se totiž ve Svornosti následující zpráva: **Ofisek pro svobodomyšlné spolky.** V posledním čísle "Sokola Amerického" čteme asi následující:

"Jak velice důležitá jeví se potřeba reorganizace školství našeho svobodomyšlného, ukázalo se nejlépe na sjezdu a výbor školy vypracoval obsáhlou předlohu, aby stávajícím křiklavým poměrům bylo odpomoženo, aby-chom konečně již i opravdu svobodomyšlné školství měli."

Zároveň podává redakce nový doklad odvolávajíc se na poznámku "Osvěty Americké":

"Maticе Školaká v South Omaze obdržela zvláštní schůzi a zvolen učitelem svobodomyšlné školy — rev. Václav

Miniberger, kazatel české evangelické osady."

Potud Organ našeho Sokolstva, který veškerým právem zlořád podobný odsuzuje. Ale co má více zajímavosti nejen pro South Omahu, nýbrž také pro Cedar Rapids? Že rev. Miniberger stal se — učitelem svobodomyšlné školy, nebo že se p. Miniberger stal — reverendem? Myslíme, že to poslední. Vysvětíme hned proč. Jakýsi Miniberger a neklame-li nás paměť tuze mnoho, jmenoval se tak "Václav", obdržel na studia půjčku od Matice Vyššího Vzdělání. Jest to táž osoba nebo není? Pakli je, měli by všichni krajané, jejichž dětem půjčka byla odepřena, právo vědět, proč výkonný výbor odepřel půjčku těm, kteří chtějí studovati lékařství a práva a proč podporuje bohoslovce a kněze — z peněz venkoncem svobodomyšlných? Výkonný výbor měl vše tuto ve svém zájmu vlastním co nejdříve vysvětliti, jinak by se muselo míti za to, že svým podporovatelům za podporu a přiznání jejich vráží zákeřnou dýku do slabiny. Proto ptáme se s veškerou slušností a v mezích "úpiné snášlivosti" a doufáme, že naše veřejnost má při veřejném (sic) podání právo takové důležité věci vědět: **Jest rev. Václav Miniberger tentýž Miniberger, který obdržel půjčku na studia nebo není?** Veřejnost bude s dychtivostí čekat na laskavé vysvětlení.

Na to dal Výkonný Výbor M. V. V. následující věcné vysvětlení: **Ctění redakce "Svornosti":**

Laskavosti jednoho dobrého přítele dostal se nám právě do rukou vystřížek ze "Svornosti" ze dne 25. července, v němž pod ohlavením "Ofisek pro svobodomyšlné spolky", kladena jest nám otázka, týkající se rev. Václava Minibergra v South Omaze.

Na otázku tu odpovídáme, že za celou dobu trvání Matice Vyššího Vzdělání nížadný p. Miniberger neobdržel od Matice půjčku, aniž se kdy člověk toho jména o půjčku u Výk. Výboru hlásil!

Dále odpovídáme, že Maticе za svého trvání neposkytla podpory neb půjčky bohoslovci jakékoliv jména; řídíme se ve všech podobných případech vždy přesně dle stanov!

A nyní an otázku nám předložená jest zodpovědná, kladem též redakci následující otázky, vztahující se na tvrzení obnažené ve výše zmíněném vystřížku.

1. Kterému žadateli, jenž mohl vyhověti stanovám Matice a vstupovacím požadavkům vyššího učiliště, byla kdy odepřena půjčka Výkonným Výborem? Kolují-li někde takové pověsti, žádáme o uveřejnění jmen, aby-chom mohli pravdě zjednatí průchod. My tvrdíme, že není jediného podobného případu!

2. Kdo napsal zmíněný článek, aneb kdo poskytl látku k němu?

Výkonný Výbor jest oprávněn znáti zřídlo tak drzé nepravdy, nejen k vůli sebeochraně, nýbrž i z ohledu na Maticí samou, jejíž zájmy jsou takto zlomyslně poškozovány.

Dále žádáme každého, kdo by si přál Výkonnému Výboru předložit jakékoliv otázky, týkající se Matice, aby tak učinil přímo, neb nemůže se od nás očekávati, aby-chom takové otázky teprv kdesi hledali.

Za Výkonný Výbor Matice Vyššího Vzdělání,

Bohumil Šimek, P. A. Koráb, předseda, tajemník.

V Iowa City, Ia., dne 16. srpna 1907.

"Svornosti" toto zaaláno Výkonného Výboru konečně v neděli dne 25. m. m. otiskla, ale připojila k němu sáhodlouhou "odpověď", která není žádnou odpovědí, ale hromaděním starých výřtek a hrozeb mstivého, vyhozeného písaře jistého soukromého závodu, pro jehož "malé" má stát celý národ v boji proti dobré věci, všechno české obyvatelstvo Cedar Rapids se má meš sebou prát a Matice Vyššího Vzdělání se mu má na jeho lani zodpovídat.

"Svornosti" ovšem zejména od dohy, kdy dostala i se svým agentem